

Mirjam Schneider: Ze zetten zich daarmee zo op afstand en dat is niet christelijk (1991)

Sieth Delhaas

De Bazuin, 18 januari 1991

Mirjam Schneider, 33 jaar, maatschappelijk werkster HBO, werkt sinds een jaar te Rotterdam als groepsleidster in een opvangcentrum voor verslaafde vrouwen, die meestal ook prostituee zijn. Zij woont in Utrecht. Binnenkort zou zij een kind willen krijgen; ze is van plan in de nabije toekomst in een woongroep te gaan leven om samen met anderen haar kind te kunnen opvoeden.

“Achteraf gezien is mijn groot worden, mijn opvoeding in ons gezin heel belangrijk geweest en dat bepaalt ook nu nog de keuzes die ik maak en de manier waarop ik leef. Nog steeds is er een constante discussie met mijn ouders en mijn zusjes. Op discussie werd vooral de nadruk gelegd in de opvoeding. In eerste instantie werd niet alles afgekeurd, maar als er bepaalde vragen waren over dingen die ik deed of van plan was, werden die vragen aan mij gesteld en werd ik regelmatig met mijn neus op de feiten gedrukt: je kunt dit nu wel doen, maar wat zijn daar de consequenties van, wil je die aanvaarden? In je pubertijd is dat niet altijd even leuk want je hebt de neiging gewoon te doen wat erin je hoofd opkomt. Het is niet zo dat alles in harmonie is gegaan, integendeel. Ik ben een nogal vervelend kind geweest, maar op een gegeven moment, ik weet niet waar dat vandaan kwam, kreeg ik toch het gevoel dat mijn ouders heel goed bezig waren. Mijn vader is dominee en mijn moeder deed maatschappelijkwerkdachtige dingen en daardoor zijn wij altijd geconfronteerd met wat er met mensen gebeurt. Van daaruit heb ik later de keus gemaakt dat ik me ook met mensen wilde gaan bemoeien. Niet in de zin van: ik zal dat weleens voor mensen gaan doen. Dat helpt gewoon niet, maar wel om met mensen te werken die de minste kansen hebben gehad. We doen ook steeds meer dingen samen. Dat geldt vooral voor mijn moeder die met vrouwen met een incest-verleden werkt. We praten daar veel over omdat ik in mijn werk ook vrouwen met dat verleden tegenkom.

In de loop van de tijd heb ik steeds meer gekozen voor vrouwen die steeds verder in de marge van de samenleving zijn terechtgekomen. Het ging eerst om vrouwen in een buurthuis met een VOS-cursus (Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving); ik was toen negentien. Daarna om de opvang van mishandelde vrouwen en nog later in Frankrijk, om dakloze vrouwen. En nu om verslaafde prostituees. Hierna is er eigenlijk niets meer. Vanaf hier kan ik alleen nog met vrouwen gaan werken die eruit willen komen, die terug willen naar het ‘normale’ leven. Als ik dan met deze mensen werk, vind ik tegelijkertijd dat anderen, vooral zogenaamde christelijke mensen, zich moeten realiseren dat je in een samenleving woont met heel veel verschillende mensen. Ik ben in een christelijk gezin opgegroeid, ik spreek hun taal en daarom kan ik ze dat

in hun eigen taal vertellen. Ik wil die link houden tussen mijn werk en die christelijke mensen. Om die reden ben ik bijvoorbeeld in juni vorig jaar met een delegatie Nederlandse vrouwen meegegaan naar York in Engeland waar het Europese Forum van Christenvrouwen zijn vierjaarlijkse bijeenkomst hield. Ik heb daar samen met een zwarte vriendin een workshop over racisme geleid. Het werk dat ik doe is heel belangrijk voor de vrouwen met wie ik dat doe, maar het is ook belangrijk voor die vrouwen die er te weinig vanaf weten, die zich niet realiseren dat dit soort dingen gebeuren.

Ze zouden weleens te maken kunnen krijgen met vrouwen die in de prostitutie zitten. Vrouwen die daarin werken leiden een dubbelleven. Als jij tegen je buurvrouw tekeer gaat: prostituees zijn vuile-vieze-gore-rotwijven dan zou het weleens kunnen zijn dat die buurvrouw een prostituee is. Je ziet het niet aan mensen. Ik hoor vaak als ik op de markt loop roepen: vuile rot hoer! Dan denk ik: dat is hartstikke kwetsend voor mensen. Je weet niet wie er naast je loopt, misschien is het er wel eentje en waarom zou je hem/haar minder maken dan zo iemand zich al voelt? Vooral voor christelijke vrouwen, of die zichzelf christelijk noemen met alle zogenaamde openheid naar anderen toe is het goed zich te realiseren wat je doet als je ineens tegenover iemand komt te staan die in de prostitutie zit en hoe je dan reageert en waarom vrouwen daarin terecht komen. Vrouwen reageren vaak van: oh, maar dat overkomt mij niet, precies zo wordt er over mishandelde vrouwen gepraat, alsof die andere vrouwen daarvoor gekozen hebben. Ze zetten zich daarmee zo op afstand en dat is absoluut niet christelijk, vind ik.

Op den duur wil ik in een therapeutisch opvangcentrum gaan werken. Waar ik nu werk krijgen vrouwen geen therapie. Ze hoeven niet af te kicken, maar ze komen er alleen voor een rustperiode die voor de één een paar uur duurt en voor de ander weken. Ze staan altijd onder druk. Die dope moet er komen want anders kun je niet verder leven dan ben je doodziek. De meeste vrouwen – en dan gaat het om vrouwen tussen de achttien en vijfenvijftig jaar – zijn van de verslaving in de prostitutie terecht gekomen. Dat is een vicieuze cirkel. Ze hebben de prostitutie nodig om hun verslaving te onderhouden en de dope om te vergeten dat ze zich prostitueren. Ze gebruiken soms voor vierhonderd gulden dope per dag en een klant levert vijftig gulden op. Ik krijg vrouwen binnen die dagen aan een stuk slapen omdat ze doorlopend bezig zijn: prostitueren en gebruiken. Als je cocaïne gebruikt krijg je heel veel energie, je kunt de hele wereld aan.

Als ik in een therapeutische gemeenschap ga werken kan ik meer met die vrouwen, omdat ze meer gemotiveerd zijn andere dingen te gaan zien. Dan gaat het er niet zo zeer om wat ik ze te vertellen heb, maar om ze te ondersteunen dingen zelf uit te vinden om uit die verslaving te komen. Eén van de moeilijkste punten daarbij is dat alle redenen waarom je verslaafd bent geraakt terugkomen en alles wat je daarna hebt meegemaakt. Dat is het meest afschuwelijke.

Het lekkere van verslaafd zijn is dat als je een shotje hebt genomen je niks voelt. Een heleboel vrouwen zijn seksueel misbruikt door hun vader of opa en op het moment dat ze stoppen met dope komen die herinneringen en frustraties naar boven. Ik wil ze helpen die te verwerken, hen ondersteunen bij het vinden van een nieuwe invulling van hun leven. Ik besef goed dat het leven aan die vrouwen maar weinig te bieden heeft.

Meestal zijn ze al zo'n tien tot vijftien jaar verslaafd als ze aangeven dat ze willen stoppen. Ze hebben geen opleiding vaak, wel een strafblad, maar er zijn projecten waar ex-verslaafden naar toe kunnen om een opleiding te volgen. Ik besteed hier mijn eigen leven aan omdat ik vind dat op het moment dat vrouwen aangeven: nu wil ik het anders hebben, er

mogelijkheden moeten zijn dat het anders kan. Eind vorig jaar was er een kerstreceptie voor ex-verslaafden. Dat zijn mensen die de afgelopen vijftien jaar geholpen zijn door de ‘Bulldog’ en die zijn al een paar jaar clean. Er waren er niet zoveel, een stuk of tien, het rendement is niet zo hoog, maar dat zijn wel de mensen voor wie je het doet.

Af en toe ben ik er ook knap doodziek van. Als ik een hoop energie in iemand gestoken heb en dat gaat mis, knap ik af. Dan praat ik vooral met mijn moeder, mijn zusjes en mijn vriendinnen om weer nieuwe energie op te doen. Aan discussies over andere dingen heb ik ook veel. Dan gaat het vaak over dingen waarmee ik ook vanuit mijn christelijke achtergrond bezig ben, met manieren van geloven, de vragen die je daarbij hebt, de figuur van Jezus, daaraan ontleen ik inspiratie om ook over andere dingen te blijven door denken en er mee door te blijven gaan. Goeie discussies over allerlei onderwerpen geven energie. Daar haal ik mijn uithoudingsvermogen vandaan.

Als ik naar de kerk ga, zeker niet regelmatig, dan ga ik meestal bij mijn vader. Ik vind dat hij wat te zeggen heeft en we hebben er altijd over kunnen praten. Eén van de voordelen van domineesdochter zijn, is dat mijn vader vroeger in zijn preken ook veel voorbeelden uit onze opvoeding stopte, de manier waarop je daarmee om zou kunnen gaan. Op zondagen na de preek praatten we daarover en dat heeft doorgewerkt. Je kon het ook met hem oneens zijn. Ik ga niet op een traditionele manier met geloof om, maar ik praat er wel veel over. Wat ik weet is dat vrouwen vaak door de houding van de kerk slachtoffer zijn geworden wat betreft incest, prostitutie, misbruik en mishandeling. Op het moment dat jouw vader je misbruikt en hij is ouderling in de kerk en je gaat naar de dominee en die zegt: bekijk het maar want het is zo’n keurige christelijke man, dan word je in de kou gezet. Dan blijft er vrouwen weinig anders over dan drugs te gaan gebruiken, vluchten, uit de kerk stappen.

Vanuit het christendom zou je andere keuzes moeten maken. Dat is één van de dingen die ik bij mijn ouders heb gezien: vanuit christen-zijn kun je eigenlijk alleen maar de keus maken om links te zijn, socialistisch te zijn, een open houding naar anderen te hebben, proberen dingen eerlijk te verdelen. Dat zie ik als een christelijke houding. Die heb ik ook wel en ik probeer die dingen in mijn leven te brengen. Ik ben wat dat betreft ontzettend streng voor mezelf, elke keer nagaan: wat heb ik en wat doe ik ermee. Ik ben nooit erg materialistisch geweest.

Tot mijn vierentwintigste heb ik op school gezeten. Toen had ik ook geen cent te besteden en daarna heb ik veel vrijwilligerswerk gedaan. Aan de ene kant was dat een keus, aan de andere kant had ik geen mogelijkheden omdat ik geen werkervaring had. Sinds een jaar heb ik voor het eerst een baan. Ik vind het heerlijk omdat dat voor mij een beetje luxe betekent. Ik hoef nu minder lang te denken of ik een boek wil kopen of een boekenkast, maar ik vind het ook heel prettig omdat ik nu ook financiële mogelijkheden heb om voor anderen wat te doen.

Daar hoef je niet per se christelijk of socialistisch voor te zijn. Maar in beide zit dat je als mensen gelijkwaardig bent. Ik vind christendom en kapitalisme gewoon niet te verenigen. Ook al zijn christendom en socialisme failliete ideeën in deze tijd – en ook bijvoorbeeld het vegetariër zijn vergeleken bij een aantal jaren geleden – dan is dat voor mij geen reden om te zeggen: daar doe ik dan ook maar niet meer aan mee. Ik geloof nog steeds in die basisideeën.

Er leven mensen om mij heen, van die mensen probeer ik te houden. Dat heeft voor mij een aantal consequenties, onder andere tot nu toe kies ik voor mensen die echt in de stront zitten, door ze te ondersteunen om eruit te komen, of om het dragelijk te houden.”